

Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava

**IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI
AKCIONOG PLANA ZA 2024. GODINU STRATEGIJE
MANJINSKE POLITIKE 2024-2028. GODINA¹**

jun, 2025. godine

¹ Izrazi koji se koriste u muškom rodu obuhvataju izraze u ženskom rodu

SADRŽAJ

I	UVODNI REZIME	3
II	STEPEN REALIZACIJE	5
III	KLJUČNA POSTIGNUĆA.....	9
V	TABELE IZVJEŠTAVANJA PO OBLASTIMA.....	11
VI	PREPORUKE.....	55

UVOD

Crna Gora je definisana Ustavom kao građanska, demokratska, ekološka i država socijalne pravde, čiji je nosilac suvereniteta građanin sa crnogorskim državljanstvom. Ustav Crne Gore pruža pravnu osnovu za promociju, jačanje i unapređenje osnovnih ljudskih prava i sloboda, te obavezu Crne Gore da poštuje međunarodne standarde. Kao nezavisna i međunarodno priznata država, članica Ujedinjenih nacija (UN) i NATO-a, te zemlja kandidat za pridruživanje Evropskoj uniji (EU), Crna Gora je obavezna da, u skladu sa svojim međunarodnim obavezama, utvrdi 'Strategiju manjinske politike'. Ova Strategija definiše politiku Vlade Crne Gore u oblasti poštovanja i zaštite prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

Akcionni plan Strategije manjinske politike predstavlja sveobuhvatnu inicijativu Vlade usmerenu ka izgradnji inkluzivnog društva koje poštuje i neguje kulturnu raznolikost. Kroz sveobuhvatni pristup u oblastima obrazovanja, zapošljavanja, kulture, političke participacije i medijskog predstavljanja, plan teži jačanju integracije manjinskih zajednica i promociji međuetničke tolerancije. Očekuje se da će implementacija ovih strategija doprineti stvaranju društvenog okruženja u kojem će svi građani/ke imati jednake prilike za razvoj, a različitosti će biti viđene kao bogatstvo, a ne prepreka. Kroz promovisanje kulturnog identiteta, političke participacije i medijske reprezentacije, Crna Gora teži da postane primer inkluzivnog društva u kojem se razlike poštuju i cene, čime se osigurava održiva budućnost zasnovana na principima jednakosti, razumevanja i saradnje.

Usklađenost Strategije sa krovnim i sektorskim strateškim dokumentima

Strategija manjinske politike Vlade Crne Gore je pažljivo usklađena sa međunarodnim standardima i dokumentima koji regulišu prava manjina. U skladu sa obavezama preuzetim kroz ratifikaciju različitih međunarodnih ugovora i konvencija, ovaj akcionni plan reflektuje najbolje prakse i smjernice predviđene sledećim ključnim dokumentima:

- 🚩 Evropska Konvencija o ljudskim pravima i osnovnim slobodama (EKLJP);
- 🚩 UN Konvencija o eliminaciji svih oblika rasne diskriminacije (CERD);
- 🚩 Rezolucija UN o pravima manjina (A/RES/47/135);
- 🚩 UN Deklaracija o pravima pripadnika/ca nacionalnih ili etničkih, vjerskih i jezičkih manjina (A/RES/47/135);
- 🚩 Evropska Povelja o regionalnim jezicima ili manjinskim jezicima (ECRM);
- 🚩 Okvirna Konvencija o zaštiti nacionalnih manjina (FCPNM);
- 🚩 Savjetodavna komisija o etničkim pitanjima UN-a: toleranciju i razumijevanje.

Institucionalni okvir u Crnoj Gori

U zakonodavnom okviru Crne Gore, postoji niz zakona koji se direktno odnose na zaštitu prava manjinskih zajednica. Ključni zakoni u ovoj oblasti uključuju:

- ✚ Zakon o zaštiti manjinskih prava: Ovaj zakon utvrđuje osnovna prava i slobode manjinskih grupa, kao i mehanizme zaštite i ostvarivanje tih prava.
- ✚ Zakon o zabrani diskriminacije: Ovaj zakon ima za cilj sprečavanje i suzbijanje svih oblika diskriminacije, uključujući i diskriminaciju manjinskih grupa. On propisuje mjere za zaštitu žrtava diskriminacije i sankcije za počinioce.
- ✚ Zakon o nacionalnim manjinama: Ovaj zakon definiše pojmove i pravni status nacionalnih manjina u Crnoj Gori, te utvrđuje njihova prava i obaveze.
- ✚ Zakon o jezicima i pismima: Ovaj zakon reguliše upotrebu jezika i pisma manjinskih grupa u javnim institucijama i službenoj komunikaciji, te promoviše jezičku raznolikost.
- ✚ Zakon o obrazovanju: Ovaj zakon osigurava pravo manjinskih zajednica na obrazovanje na maternjem jeziku i promoviše inkluzivno obrazovanje za sve građane.
- ✚ Zakon o kulturnim pravima: Ovaj zakon reguliše prava i podršku kulturnim aktivnostima i institucijama manjinskih zajednica, te promoviše očuvanje kulturnog nasleđa.

Oblasti u Akcionom planu za 2024 godinu -Strategije manjinske politike 2024-2028.godine

Oblasti koje su obuhvaćene:

Obrazovanje: Cilj je unapređenje poštovanja multikulturalnosti i multietničnosti u obrazovnom sistemu Crne Gore kroz jačanje kapaciteta obrazovnih ustanova i primenu principa afirmativne akcije. Kumulativni efekat je stvaranje inkluzivnog obrazovnog okruženja koje podstiče razumevanje i poštovanje različitosti među učenicima/cama i nastavnicima.

Zapošljavanje: Osnovni cilj je osnaživanje društveno-ekonomske integracije manjinskih zajednica kroz implementaciju postojećih normativnih rešenja i instrumenata zapošljavanja. Kroz ove aktivnosti, očekuje se povećanje zastupljenosti manjinskih grupa u radnoj snazi i stvaranje jednakih prilika za sve građane Crne Gore na tržištu rada.

Kultura i identitet: Fokus je na očuvanju kulturno-istorijske baštine manjinskih naroda i drugih manjinskih zajednica kao važnog segmenta ukupnog kulturno-istorijskog nasleđa Crne Gore. Kroz aktivnosti u ovoj oblasti, očekuje se jačanje osećaja pripadnosti, afirmacija identiteta i promocija kulturnih vrednosti manjinskih grupa.

Politička participacija: Cilj je obezbeđenje autentičnog političkog predstavljanja i participacije manjinskih naroda i drugih manjinskih zajednica u političkom životu Crne Gore. Očekuje se aktivno učešće manjinskih grupa u političkom procesu, što će doprinijeti demokratskoj inkluziji i reprezentativnosti političkih institucija.

Mediji i medijsko predstavljanje: Glavni cilj je jačanje kulturnog identiteta manjinskih naroda i promocija međuetničke tolerancije putem medijskog predstavljanja. Kroz ove aktivnosti, očekuje se kreiranje medijskog prostora koji podstiče razumevanje, poštovanje i inkluziju različitih etničkih grupa u crnogorskom društvu.

II STEPEN REALIZACIJE

Akcioni plan Strategije manjinske politike 2024 - 2028 sadrži definisane relevantne aktivnosti, indikatore rezultata, nadležne institucije, predviđene rokove za realizaciju aktivnosti, kao i finansijsku konstrukciju za realizaciju strateškog dokumenta.

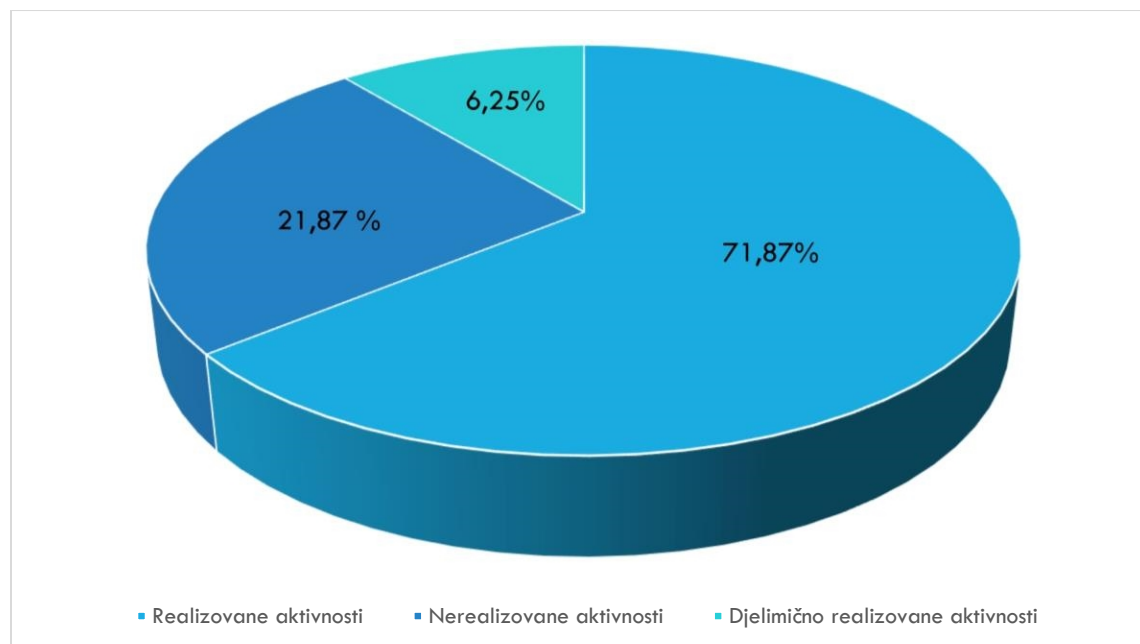
Realizacija Akcionog plana za 2024. godinu finansirana je iz budžeta Crne Gore.

Ukupno planirana sredstva za realizaciju aktivnosti u Akcionom planu za 2024. godinu iznosila su **172,500 eura**. Ukupno realizovana sredstva u toku 2024. godine iznosila su **77.448,77 Eura**.

Stepen realizacije aktivnosti koje su predviđene Akcionim planom za 2024. godinu je na dosta visokom nivou i može se konstatovati da je zadovoljavajući, imajući u vidu da je Strategija usvojena 11.07.2024. godine, da su članovi/ce radne grupe imenovane po tadašnjem sazivu Ministarstava. Obzirom na promjene na političkom nivou i rekonstrukciju Vlade Crne Gore, došlo je do promjene Odluke o državnim organima i formiranje novih Ministarstava, i samim tim došlo je do usporavanja realizacije aktivnosti zbog predviđenih budžetskih izdataka.

Tako da je od planiranih 32 aktivnosti 23 aktivnosti realizovano, 2 su djelimično realizovane, dok je 7 aktivnosti ostalo nerealizovano.

Tabela 1:

Obrazloženje zašto se aktivnosti nijesu realizovale u roku:

Akcioni plan je, ako uzmemo u obzir aktuelnu situaciju, u velikoj mjeri uspješno realizovan.

Strategija je usvojena sredinom godine (11.07.2024 godine) tako da su aktivnosti koje su predložene zavisile od već planiranih budžeta u pojedinim institucijama.

Takođe je došlo I do rebalansa budžeta formiranje novih Ministarstava , i samim tim došlo je do usporavanja realizacije aktivnosti zbog predviđenih budžetskih izdataka.

Realizaciju aktivnosti je takođe determinisao specifični socio-politički a naročito ekonomski momenat, te su nerijetko nedostatak finansijskih sredstava i kadrovske promjene u institucijama određivali realizaciju akcionog plana. Takođe, geostrateška previranja na globalnom nivou, društveno-političke promjene u nacionalnim okvirima, obilježile su prethodni period implementacije Akcionog plana..

SARADNJA SA NVO SEKTOROM

Saradnja Direktorata za unapređenje i zaštitu prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica sa NVO sektorom u očuvanju i unapređenju prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica je na visokom nivou. Shodno Javnom konkursu pod nazivom „**Različitosti obogaćuju Crnu Goru**“, za finansiranje projekata/programa nevladinih organizacija u oblasti “Zaštita i promovisanje prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica “ Ministarstvo je opredjelilo 450 000 eura.²

NVO Sistem je sa odobrenim projektom pod nazivom „Zaštita ,ostvarivanje i promovisanje prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori „ imala za cilj da kroz podizanje nivoa svijesti zaposlenih u državnoj upravi i pravosuđu o uvažavanju prava manjinskih naroda i promocije zapošljavanja pripadnika manjinskih nacionalnih i vjerskih zajednica smanji diskriminaciju prema njima.

NVO Rubikon je odobren projekat sa nazivom „„Živimo u skladu, poštujemo se jer se dobro poznajemo”koji je trebao da ostvari cilj preko p romocije duha tolerancije, interkulturalnog dijaloga, međusobnog poštovanja i razumjevanja i smanjenja etničke distance među mladima koji pripadaju manjinskim narodima odnosno manjinskim nacionalnim zajednicama i istalim narodima koji žive u Sjevernoj Crnoj Gori.

NVO Asocijacija za edukaciju i razvoj – AER je odobrenim projektom;„Žene u službi manjinskih prava“ trebala da unaprijedi vaninstitucionalni oblik podrške pripadnicama manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u borbi protiv diskriminacije u oblasti radnih prava i zapošljavanja kroz osnaživanje i podršku aktivizmu i učešću žena pripadnica manjinskih naroda u donošenju odluka i u sprovođenju akcija od lokalnog do državnog nivoa stavljajući u fokus specifičnu podkategoriju žene sindikalne aktivistkinje posebno u saradnji sa sindikatima i lokalnim vlastima

² [Odluka o raspodjeli sredstava NVO Manjine 2024. \(www.gov.me\)](http://www.gov.me)

NVO Mreža za evropske politike- Master je finansiranim projektom „ Bogastvo u različitostima: posebnosti manjinskih naroda realizovala projektni cilj implementacijom antidiskriminacione kampanje za smanjivanje etničke distance uz sistemski pristup i iskorjenjavanje stereotipa i predrasuda prema pripadnicima manjinskih nacionalnih zajednica.

NVO Novi horizont je odobren i finansiran projekat „ Izazovi medijskog izvještavanja na albanskom jeziku koji je imao za cilj unapređenje ostvarivanja manjinskih prava u Crnoj Gori, kroz poboljšanje kvaliteta informisanosti na manjinskim jezicima i promovisanje slobode izražavanja i slobode štampe.

NVO Građanski aktivizam je finansiranim projektom „ Zajedno ka pravdi: Osnaživanje manjinskih zajednica u Crnoj Gori je realizovao cilj kroz promociju prava, integracije i uključivanja manjinskih zajednica u crnogorskom društvu gradeći mostove razumjevanja i tolerancije među različitim etničkim grupama u Crnoj Gori i podižući svijest o značaju multikulturalnosti, ravnopravnosti i demokratskih vrijednosti u savremenom društvu.

NVO Centar kreativnih vještina je realizacijom odobrenog projekta „Da uvažimo i poštujemo različitosti“, promovisao međuetnički dijalog: Projekat će organizovati više različitih interaktivnih radionica seminara i predavanja i forsa dijalog među različitim etničkim grupama. Cilj je omogućiti otvoren i poštovanja pun dijalog o pitanjima identiteta, kulture, tradicije i zajedničke budućnosti.

NVO Kulturno umjetničko društvo- Ramadan Šarkić je projektom „Čuvari tradicije“ imao za cilj oveličati nivo očuvanja i promocija kulturno-istorijskog nasleđa kulture, običaja, tradicije manjinskih naroda koji žive na teritoriji države Crne Gore.

NVO Centar za edukaciju i ljudska prava- CEDEM je finansiranim projektom pod nazivom „Mozaik tolerancije: za prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica“, imao je za cilj unapređenje zaštite i ostvarivanja prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica. To znači stvaranje okruženja u kojem će se članovi tih zajednica imati jednake mogućnosti za izražavanje svog identiteta očuvanje kulture, jezika i tradicije kao i pristup različitim sferama društva bez diskriminacije ili ograničenja.

NVO Juventas je sa projektom pod nazivom “ **Dječija animirana serija na romskom jeziku**” realizovao je zacrtani cilj ka napređenju socijalizacije inkluzije obrazovanja i jednakog pristupa obrazovanja za djecu iz Romske zajednice, te afirmacija romskog jezika kroz uvođenje televizijskog sadržaja na romskom jeziku namijenjenog djeci predškolskog uzrasta.

NVO Udruženje umjetnika i intelektualaca – Art Club je finansiran projekat “ Ujedinjeni u različitostima”, kroz promovisanje Albanskog jezika i albanske kulture u Crnoj Gori kao glavna sredstva očuvanja nacionalnog identiteta.

NVO Asocijacija za međukulturno djelovanje je odobren projekat “Edukacija o identitetskim pitanjima za mlade koji je imao za cilj ,edukaciju o identitetskim pitanjima za mlade, zaštita i ostvarivanje prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u oblastima informisanja, kulture, tradicije, i maternjeg jezika.

NVO Novi poredak je finansiran projekat pod nazivom “Edukacijom i druženjem prema jedinstvu različitosti “ koja je realizovala aktivnosti vezane za edukaciju srednjoškolske omladine i građana u smislu upoznavanja sa implementacijom prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica i sprečavanje socijalne distance i diskriminacije prema njima.

NVO Centar za građansko obrazovanje – CGO je odobren projekat “Multikulturalnost u fokusu” koji je imao za cilj doprinos promociji i unapređenju prava manjinskih i drugih nacionalnih zajednica kao i smanjivanje etničke distance u Crnoj Gori.

NVO Bogastvo različitosti manjinskih naroda je finansiran “Dokumentarni film: Tradicionalna svadba Muslimana Crne Gore sa ciljem unapređenja multietničkog sklada kroz zaštitu i afirmisanje nacionalnog i etničkog identiteta Muslimana Crne Gore.

NVO Bjelopoljski demokratski centar je odobren projekat , “Različiti i ravnopravni, put ka evropskim vrijednostima”, osnaživanje kapaciteta i povećanje učešća manjinskih naroda u procesu donošenja odluka i smanjenje etničke distance na lokalnom nivou.

NVO SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Ulcinj je finansiran projekat “Česme prošlosti – snaga multikulturalnosti” koji je imao za cilj , očuvanje kulturne baštine i identiteta albanske populacije i drugih žitelja opštine Ulcinj, uz doprinos afirmaciji i promociji kulturne raznolikosti, podršku međukulturnoj saradnji, ekonomskom razvoju i očuvanju kulturnog nasleđa za uduće generacije.

NVO Ronilački klub Tim ajkula je odobren projekat “Kultura I kulturna baština manjinskih naroda su temelj razvoja jedne države” koji ima za cilj jačanje edukativnih kapaciteta kod građana tri predmetne projektne opštine o kulturnoj baštini kao blagu što je prethodna generacija sačuvala i ostavila do danas i koju značajan dio stanovništva želi sačuvati za budućnost.

NVU Monteligva“ je ostvarila zacrtani cilj odobrenim projektom “Društvo bez stereotipa i predrasuda”

Promocijom razumjevanje tolerancije , prijateljstva poštovanja i ljubavi prema različitostima, kod mladih o važnosti poštovanja različitosti, kako bi zajedničkim snagama stvarali bolju i prosperitetniju budućnost radi iskorjenjivanja stereotipa i predrasuda prema pripadnicima manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

NVO Centar za ruralni razvoj je odobren projekat “Suživot i tradicija” koji je imao cilj doprinos razvoju multikulturalnog obrazca i zaštita ostvarivanje prava u oblastima informisanja kulture, tradicije i maternjeg jezika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

NVO Potreba-need je finansiran projekat “Korijeni i krila” koji je imao za cilj očuvanje, promocija i revitalizacija bošnjačke kulture i tradicije uz istovremeno osnaživanje kulturnog identiteta i podsticanje međukulturnog dijaloga.

NVO Centar sjevera je odobrenim projektom pod nazivom “Implementacija kampanja za smanjenje etničke distance” realizovao cilj implementiranjem antidiskriminacione kampanje za smanjenje etničke distance kao i jačati informisanost kako ukupne javnosti tako i nacionalne zajednice o svojim pravima i načinu zaštite svojih prava.

NVO Lens je odobrenim projektom “Identitet Muslimana i Bošnjaka u Bijelom Polju” postavio cilj Doprinos afirmaciji Bošnjaka i Muslimana u Crnoj Gori kroz podizanje svijesti svih građana u Crnoj Gori o potrebi poznavanja istorije, tradicije i običaja svih njenih građana, kao preduslov demokratizacije društva a samim tim i njegovog napredka.

NVO Udruženje za razvoj demokratije i građanskog društva je finansiran projekat “Kako mladima približiti običaje i srpsku tradiciju koji je imao za cilj unaprijeđen vaninstitucionalni oblik podrške pripadnicima manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u borbi protiv diskriminacije.

III KLJUČNA POSTIGNUĆA

Osim prostog kvantitativnog i kvalitativnog pregleda realizovanih aktivnosti u Akcionom planu za 2024. godinu Strategije za manjinska politike 2024 – 2028, na osnovu izveštaja MLJMP urađena je i analiza pregleda realizacije po institucijama i drugim relevantnim nosiocima aktivnosti.

Na osnovu ove analize dajemo kratak prikaz ključnih rezultata u realizaciji strategije po oblastima.

Obrazovanje: Ovaj strateški cilj bio je praćen sledećim operativnim ciljevima:

- Uspostavljanje normativnih i resursno – tehničkih pretpostavki za izučavanje jezika manjina u obrazovnim ustanovama u Crnoj Gori, kao i unapređen multikulturalni i multietnički karakter obrazovnih kurikuluma u Crnoj Gori.
- O snaženi kapaciteti institucija i obrazovnih ustanova u funkciji ostvarivanja prava pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

Ostvareni napredak u ovoj oblasti obuhvata uspostavljanje normativnih i tehničkih pretpostavki za izučavanje jezika manjina u obrazovnim ustanovama, što je ključni korak ka unapređenju.

Realizovano, 62,5% Djelimično Realizovano, 12,5% Nije Realizovano, 25%

Pored toga, radilo se i na osnaživanju kapaciteta nastavnog kadra, što je omogućilo bolju implementaciju obrazovnih programa usmjerenih na ostvarivanje prava manjinskih zajednica. Ključni problemi i izazovi u ovoj oblasti su problemi vezani za inkluziju, posebno romske i egipćanske populacije, i oni ukazuju na potrebu za kontinuiranim radom na poboljšanju uslova za uključivanje ovih i drugih manjinskih grupa u obrazovni sistem.

Stoga je potpuno opravdano da za pitanja inkluzije Roma i Egipćana Vlada Crne Gore realizuje posebnu strategiju, što je bio slučaj i u prošlosti, a i danas je slučaj.

Potom, analizom izveštaja MLJMP ističemo stav da je potrebno dalje raditi na jačanju obrazovnih kapaciteta, kako bi se osiguralo da obrazovanje postane dostupno i prilagođeno potrebama svih učenika, bez obzira na njihovu etničku pripadnost.

Zapošljavanje: Strateški cilj u oblasti zapošljavanja bio je usmjeren na osnaživanje društveno ekonomske integracije pripadnika/ca manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u crnogorskom društvu putem implementacije postojećih normativnih rešenja i instrumenata zapošljavanja.

Ovaj strateški cilj je praćen sledećim operativnim ciljevima:

- Implementacija principa afirmativne akcije definisanog normativnim okvirom u cilju pospešivanja zapošljavanja pripadnika manjinskih naroda ili drugih manjinskih nacionalnih zajednica.
- Povećan stepen participacije pripadnika/ca manjinskih naroda ili drugih manjinskih nacionalnih zajednica na rukovodećim pozicijama u javnoj upravi Crne Gore.

Ključni problem i izazov u ovoj oblasti definisan je kao nedovoljna participacija manjinskih naroda na rukovodećim pozicijama u javnoj upravi i pravosudnim organima kao i potreba za sistematskim i preciznim praćenjem i evidencijom broja manjinskih pripadnika/ca na ovim pozicijama, kao i za većim angažovanjem manjinskih zajednica u kreiranju i vođenju javnih politika i u privatnom sektoru.

Realizovano, 80% Djelimično realizovano 0% Nije Realizovano, 20%

Kultura i identitet manjina: Strateški cilj u oblasti kulture i identiteta bio je očuvanje kulturno istorijske baštine manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica kao važan segment ukupnog kulturno-istorijskog nasljeđa Crne Gore. Ovaj strateški cilj je praćen sledećim operativnim ciljem:

- Afirmacija kulturnih identiteta manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori podržana putem realizovanja mjera i aktivnosti državnih institucija.

U oblasti kulture i identiteta postignuti su značajni napreci uz pomoć organizacije mnoštva manifestacija, ostvarivanja projekata i omogućavanja prezentacije kulturnog i istorijskog nasljeđa manjina.

Konkretna postignuća obuhvatala su podršku projektima nevladinih organizacija, institucionalnu podršku obelježavanju značajnih datuma manjinskih naroda i zajednica, te realizaciju projekata usmjerenih na očuvanje i promociju kulturne baštine. Ministarstvo kulture sufinansiralo je znatan broj projekata i programa iz kulturno-umjetničkog stvaralaštva, uključujući i one koji su direktno doprineli afirmaciji multikulturalnih vrijednosti Crne Gore.

Ključni problemi i izazovi u ovoj oblasti tiču se prisutnosti govora mržnje, stereotipnog prikazivanja pripadnika/ca određenih etničkih grupa, povezivanja primera ponašanja i aktivnosti pojedinca sa etničkom grupom kojoj to lice pripada, objavljivanje komentara u kojima se zalaganja za zaštitu manjinskih prava i za primenu relevantnih međunarodnih standarda zaštite ljudskih prava, proglašavaju antidržavnim i nacionalizmom.

U tom smislu izražena je volja i intencija da državni organi u što većoj meri participiraju u suzbijanju govora mržnje putem cenzurisanja sadržaja, vođenja postupaka u regulatorni telima, vođenja kampanja protiv govora mržnje a u cilju promocije multietničkog sklada.

Realizovano, 81,8% Djelimično Realizovano, 9,09% Nije Realizovano, 9,09%

Politička participacija manjina: Strateški cilj u oblasti političke participacije bio je obezbeđivanje autentičnog političkog predstavljanja i participacije pripadnika/ca manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u političkom životu Crne Gore. Ovaj strateški cilj je praćen sledećim operativnim ciljem:

- Manjinski narodi i druge manjinske nacionalne zajednice su osnažene za učešće u političkom životu Crne Gore kroz dalji razvoj referentnog normativnog okvira i putem edukacija pripadnika/ca manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

U ovom segmentu postignuti značajni napreci u edukaciji manjinskih zajednica o važnosti političke participacije, uključujući organizovanje treninga za mlade lidere i edukacije o javnom zagovaranju politika od značaja

Ključni problemi i izazovi u ovoj oblasti tiču se potrebe za daljim pospješivanjem političke participacije manjina i preuzimanje veće odgovornosti od strane lokalnih samouprava za implementaciju lokalnih javnih politika i promociju demokratske kulture.

Realizovano, 66,66% Djelimično realizovano 0% Nije Realizovano, 33,3%

Mediji i medijsko predstavljanje: Glavni cilj je jačanje kulturnog identiteta manjinskih naroda i promocija međuetničke tolerancije putem medijskog predstavljanja. Kroz ove aktivnosti, očekuje se kreiranje medijskog prostora koji podstiče razumevanje, poštovanje i inkluziju različitih etničkih grupa u crnogorskom društvu.

Realizovano, 60% Djelimično realizovano 0% Nije Realizovano, 40%

U ovom polugodišnjem Izveštaju o sprovođenju Akcionog plana za 2024 godinu, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava organizovalo je seminare i okrugle stolove na temu različitosti, zakonodavnog okvira, i međunarodnih standarda zaštite manjina, kao i o etničkoj distanci te izazovima u izgradnje interkulturalnog društva kao i edukacije i kampanje za roditelje i decu romske i egipćanske populacije s ciljem smanjenja etničke distance i podizanja svijesti o značaju političke participacije i bavljenja politikom.

MLJMP ističe sa da ja za prevazilaženje svih ovih izazova potrebno kontinuirano raditi na osnaživanju kapaciteta relevantnih tijela, sprovođenju obrazovnih kampanja i jačanju međukulturnog dijaloga i razumjevanja.

Tabela 2.: Planirana i utrošena finansijska sredstva

OBLAST	Planirana sredstva	Utrošena sredstva
Obrazovanje	47.000 eura	20.112,77 eura
Zapošljavanje	20.500 eura	10.500 eura
Kultura i identitet manjina	73.000 eura	38.176 eura
Politička participacija manjina	18.000 eura	5.500 eura
Mediji i medijsko predstavljanje	14.000 eura	3.200 eura
UKUPNO	172.500 eura	77.488,77

Aktivnost	Indikator Rezultata	Institucija	Status realizacije indikatora rezultata i obrazloženje djelimično realizovanih i nerealizovanih aktivnosti 	Početni i Kranji rok	Planirana i Utrošena sredstva	Preporuke
1.1.0 Edukacija nastavnog kadra po pitanju međuentičke i međukulturne tolerancije i statusa manjinskih prava	Edukovano najmanje 70 (sedamdeset) nastavnika/ca osnovnih i srednjih škola	Nosilac: MPNI Partner: Opštine Rožaje, Gusinje, Tuzi, Bar, Ulcinj, Herceg Novi, Tivat	Realizovane su obuke koje su se bavile temama multikulturalizma, građanskog prava, tolerancije i manjinskih prava. Kroz ove obuke prošlo je 50 nastavnika osnovnih i srednjih škola iz sjeverne, centralne i južne regije. Programi su realizovani i akreditovani od strane Zavoda za školstvo obrazovanju uopšte.	III kvartal 2024.godine II kvartal 2025. godine	Planirani budžet UKUPNO: 10 500 e Utrošeni budžet: a) MPNI - b) 2 000 e	
1.1.2 Održavanje "Škole tolerancije-različiti ali su nam prava jednaka" u cilju prepoznavanja problema sa kojima se	Edukovano najmanje 50 učenika/ca i 5 profesora;- Urađeno istraživanje na uzorku od 100 lica; Izrađen i podijeljen edukativni material.	Nosilac: MPNI	Nije realizovano	Od trećeg kvartala 2024. godine do trećeg kvartala 2025. godine	Planirani budžet: UKUPNO: 3000 e MPNI	Planirati sredstva u narednom kvartalu (III) kako bi se ova aktivnost realizovana 2025.

suočavaju pripadnici/ce manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica i promovisanje prihvatanja nacionalne, etničke i vjerske različitosti kroz edukaciju učenika i nastavnog osoblja, izradu istraživanja i edukativnog materijala						
1.1.4 Organizovati 3 seminara o modernim metodama integrativne nastave sa primenom 20% kurikulima.	Organizovano 3 seminara. Teme seminara: 1. Moderne metode integrativne nastave 2. Multikulturalnost i interkulturalnost u nastavi. Realizovano 20% otvorenog kulrikuluma u skladu sa potrebama lokalne sredine.	Nosilac: MPNI/MKM Partneri: ZZŠ/NSNM	Realizovani su seminari koji se odnosi na multikulturalno i interkulturalno obrazovanje i koji se odnosi na planiranje i ralizaciju slobodnog dijela kurikuluma od 20%. Obuku je prošlo 62 nastavnika osnovnih i srednjih škola. Programi	III kvartal 2024.godine IV kvartal 2024. godine III kvartal 2025. godine		

			su realizovani i akreditovani od strane Zavoda za školstvo. Opšti cilj programa je bio unaprijediti znanja o interkulturalnom obrazovanju, pluralizmu kultura, potrebi zajedničkog življenja i poštovanja različitosti; uočiti različite oblike diskriminacije i netolerancije u načine prevazilaženja. U otvorenom dijelu kurikuluma fokus je stavljen na značajni doprinos u ostvarivanju prava na izučavanju specifičnosti jezika, kulture, istorije i drugih posebnosti manjina, odnosno sredine u kojoj škola radi.		Planirani budžet: UKUPNO: 7 000 e Utrošeni budžet: MPNI- 1 500 e	
1.1.5	Sprovedeno istraživanje/analiza sadržaja zajedno sa obradom podataka i izveštajem po pitanju mjere prisutnosti sadržaja u udžbenicima	Nosilac: ZUNS Partneri: ZZŠ/IC/NSN M	Nije realizovano	II kvartal 2024.godin e	Planirani budžet: UKUPNO: 2 000 e	Planirana je izrada novog softvera koji će olakšati obradu podataka do tada ovu aktivnost

sadržaj prisutan u udžbenicima.					MPNI	neće biti moguće realizovati može se planirati u sledećem dvogodišnjem akcionom planu ako bude izvjesna njegova nabavka
1.1.7 Serija radionica u target školama o značaju i posledicama govora mržnje	Održati 7 (sedam) radionica u sedam škola odnosno sedam opština i to: Petnjica, Plav, Pljevlja, Bijelo Polje, Tuzi, Kotor, Ulcinj	Nosilac: MLJMP Partneri: NSNM	<i>Centar za demokratiju i ljudska prava održao Dvodnevnu interaktivnu radionicu za student/kinje i predavače/ice na fakultetima pravnih i političkih nauka univerziteta u Crnoj Gori o zločinima iz mržnje i govoru mržnje prema manjinskim narodima i drugim manjinskim nacionalnim zajednicama. Radionici je prisustvovalo 15 učesnica.</i> Nvo Juventas, realizovalo aktivnost serije radionica o target	IV kvartal 2024.godine II kvartal 2025. godine	Planirani budžet: UKUPNO: 7 500 e	

			školama o značaju i posledicama govora mržnje u oblast obrazovanje Realizovano 5 edukativnih radionica u kojima je učestvovalo najmanje 375 srednjoškolaca/ki; radionice su obuhvatile više opština i srednjih škola, što je omogućilo širok doseg i raznovrsnost učesnika. Radionice su održane u 5 opština u Crnoj Gori, i to: Bijelo Polje, Plav, Cetinje, Tivat i Ulcinj.		Utrošeni budžet: MLJMP 3.542,60 e	
1.2.1. Radionice na temu interkulturalnosti u opštinama i sredinama gde postoji naglašen procenat manjinskih naroda	Organizovano najmanje 6 (šest) radionica u opštinama: Rožaje, Bijelo Polje, Petnjica, Plav, Tuzi, Ulcinj)	Nosilac: MLJMP Partenri: LS/NSNM,	Nvo „Novi Horizont,, je realizovao projekat pod nazivom “MLADI U INTERKULTURALNOM DIJALOGU”. U sklopu ovog projekta koji je imao za cilj edukaciju mladih iz Ulcinja o interkulturalnim vrijednostima i njihovo osnaživanje za promovisanje kulture, tolerancije, uvažavanja različitosti i izgradnje	III kvartal 2024.godine II kvartal 2025. godine	Planirani Budžet: UKUPNO: 10.000 e	

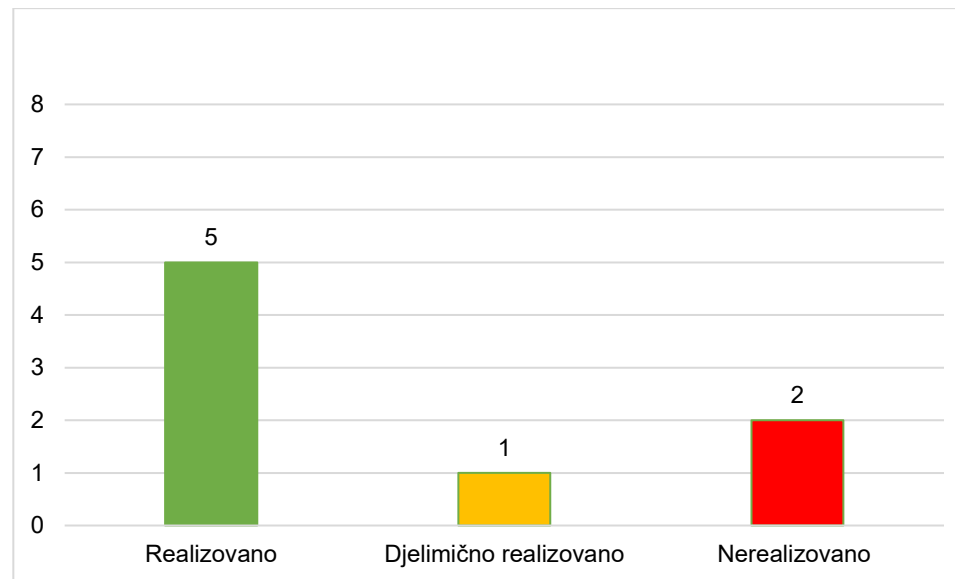
			međusobnog povjerenja, sprovedene su tri aktivnosti u knjižari "Ulqini", u sklopu edukativnog ciklusa <u>Škola interkulturalnog dijaloga</u> .		Utrošeni budžet: MLJMP 8.070,17 e	
1.2.3. Unaprijediti saradnju između obrazovnih ustanova, radnika i učenika sa obrazovnim ustanovama, radnicima i učenicima iz drugih zemalja putem međunarodnih konferencija.	Realizovano najmanje 2 međunarodne konferencije/edukacija/projekta u oblasti obrazovanja; Potpisan najmanje jedan memorandum o saradnji između crnogorskih obrazovnih ustanova i obrazovnih ustanova zemalja iz okruženja.	Nosilac: MPNI/ MLJMP Partneri: NSNM	Djelimično realizovano Potpisan je memorandum o saradnji između SMŠ „25. maj“ iz Tuzi i srednje škole „Arben Broci“, iz Tirane. Učenici SMŠ „25. maj“ učestvovali su na Regionalnoj konferenciji o servisnom učenju, održanoj u Tuzli, Bosna i Hercegovina Cilj konferencije bio je unapređenje obrazovanja kroz promociju servisnog učenja kao inovativnog pristupa koji povezuje školu i zajednicu. SMŠ „Bratstvo jedinstvo“ iz Ulcinja i ove godine nastavlja	III kvartal 2024.godine IV kvartal 2024. godine	Planirani Budžet: UKUPNO: 4 000 e Utrošeni budžet: MPNI 2 000 e	Pokušati isplanirati finansijska sredstva u narednom AP kako bi se precizirao broj konferencija

			saradnju sa četiri škole iz regiona i šire: 1.Srednja stručna škola "Hamdi Bushati" iz Skadra 2.Srednja stručna škola "7. septembar" iz Prištine 3.Gimnazija "GRG Alterlaa 23" iz Beča, Austrija 4. Gimnazija "Max Planck" iz Ludvigshafena, Nemačka OŠ "Daciće" iz Rožaja, nastavlja značajnu saradnju sa tri škole u regionu: 1.SMŠ "Elmaz Ademi" u Kukës, Albanija. 2.OŠ "Tre dëshmorët e Shkollës shqipe" Istok, Kosovo. 3.OŠ "Hysni Zajmi" Istok, Kosovo Ova saradnja između škola u regionu omogućava učenicima i			
--	--	--	---	--	--	--

			nastavnicima da razmijene iskustva i znanja, čime se unapređuje obrazovni proces.			
1.2.4. Istraživanje po pitanju stepena tolerancije i poznavanja manjinskih prava kod učenika srednjih škola	Sprovedeno istraživanje	Nosilac: MLJMP Partneri: NSNM	Nvo „Asocijacija za međukulturno djelovanje,, Sprovela istraživanje o stavovima,predrasuda ma i ponašanjima mladih prema pripadnicima drugih etničkih grupa.Istraživanje je sprovedeno upotrebom metode anketa putem web alatke google forms.Anketa je obuhvatila 3 pitanja koja se odnose na ličnost ispitanika a tiču se uzrasta koju školu pohađa i pol.Anketa je takođe sadržala 10 pitanja na koja su ispitanici izrazili svoj stav. U istraživanju je učestvovalo 84	IV kvartal 2024.godine IV kvartal 2025. godine	Planirani Budžet: UKUPNO: 3 000 e Utrošeni budžet: MLJMP 3.000 e	

			ispitanika starosne dobi od 15 do 19 godina.			
--	--	--	---	--	--	--

Operativni cilj 1: Podizanje kapaciteta obrazovnog sistema

OBLAST ZAPOSŁJAVANJE

Strateški cilj: Osažena društveno-ekonomska integracija pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica putem implementacije postojećih normativnih rešenja i instrumenata zapošljavanja.

Informacija o napretku u postizanju operativnih ciljeva

Operativni Cilj 2.1: Implementiran princip afirmativne akcije definisan normativnim okvirom u cilju građenja kapaciteta pripadnika manjinskih naroda ili drugih manjinskih nacionalnih zajednica po pitanju učešća na tržištu rada

2.1.1 Organizovati edukacije o pozitivno-pravnim rešenjima: Kroz ove edukacije će se informisati poslodavci i zaposleni o pravima zaposlenih, kao i o rešenjima koja se odnose na upotrebu jezika i pisma manjina na lokalnom nivou, čime će se osigurati veće poštovanje prava manjinskih radnika.

2.1.2 Organizovati edukacije i obuke za savjetnike/ce za zapošljavanje: Savjetnici/ce za zapošljavanje će proći obuke i edukacije kako bi se bolje pripremili za rad sa teže zapošljivim kategorijama, uključujući i pripadnike/ce manjinskih zajednica, što će doprineti većoj efikasnosti programa zapošljavanja.

2.1.3 Pružanje stručne pomoći za radno-socijalnu integraciju: Kroz ovu aktivnost će se pružiti stručna pomoć pripadnicima/cama manjinskih zajednica u procesu radno-socijalne integracije, kako bi stekli potrebna znanja i veštine za uspešno uključivanje na tržište rada.

2.1.4 Sprovesti istraživanje o zastupljenosti manjinskih naroda u državnim organima: Kroz ovo istraživanje će se prikupiti podaci o zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u državnim organima i organima javne uprave, čime će se dobiti uvid u aktuelnu situaciju i potencijalne oblasti za unapređenje.

2.1.6 Sprovesti treninge za senzibiliziranje zaposlenih u javnoj upravi i pravosudnim organima: Kroz ove treninge će se osposobiti zaposleni u javnoj upravi i pravosudnim organima da bolje razumiju manjinska prava i potrebe, čime će se unaprediti pristup i odnos prema pripadnicima manjinskih zajednica.

Aktivnost	Indikator Rezultata	Institucija	Status realizacije indikatora rezultata i obrazloženje djelimično realizovanih i nerealizovanih aktivnosti	Početni i Kranji rok	Planirana i Utrošena sredstva	Preporuka
2.1.1. Organizovati edukacije o pozitivno-pravnim rješenjima koje se odnose na prava zaposlenih, kao i rješenjima iz oblasti upotrebe jezika i pisma manjina na lokalnom nivou.	Edukovano najmanje 100 zaposlenih u javnim službama, organima državne vlasti i lokalne samouprave na pozicijama rukovodioca visokog nivoa.	Nosilac: MLJMP Partneri: UZK/ Opština Ulcinj, ULJR	NVO „Adriatik radio„ organizovalo je edukaciju o zastupljenosti jezika manjiina u programskim sadržajima kao i Analiza stavova javnosti i pripadnika manjina (anketa). - Realizovana je aktivnost 6 obuka za medije i njihove predstavnike o mogućnosti korišćenja medijskog prostora za informisanje manjinskih naroda i manjinskih nacionalnih zajednica o načinu ostvarivanja svojih prava, o promociji svog jezika i kulture,	III kvartal 2024.godine IV kvartal 2025. godine	Planirani budžet: UKUPNO: 5 000 e Utrošeni budžet: MLJMP 4.000 e	Ponavlja se ustaljena praksa da je nemoguće obavezati ili motivisati rukovodioce „starješine organa na edukacijju U narednom AP planirati realnije jer indikatori moraju biti precizni.

			o unapređenju položaja, integraciji u društvo, o značaju medijskih kampanja o jezicima nacionalnih manjina i značaju saradnje sa relevantnim stručnjacima i predstvanicima medija i nvo iz ove oblasti. Na obukama su učestvovali predstavnici 6 licenciranih medija. Projektne aktivnosti koje su sprovedene su realizovane u cilju rješavanja problema nedovoljne informisanosti kao i povećanja nedovoljnog broja kampanja korišćenjem jezika nacionalnih manjina kao i kampanja za eliminaciju stereotipa i predrasuda na osnovu nacionalne pripadnosti. Realizovanim			
--	--	--	---	--	--	--

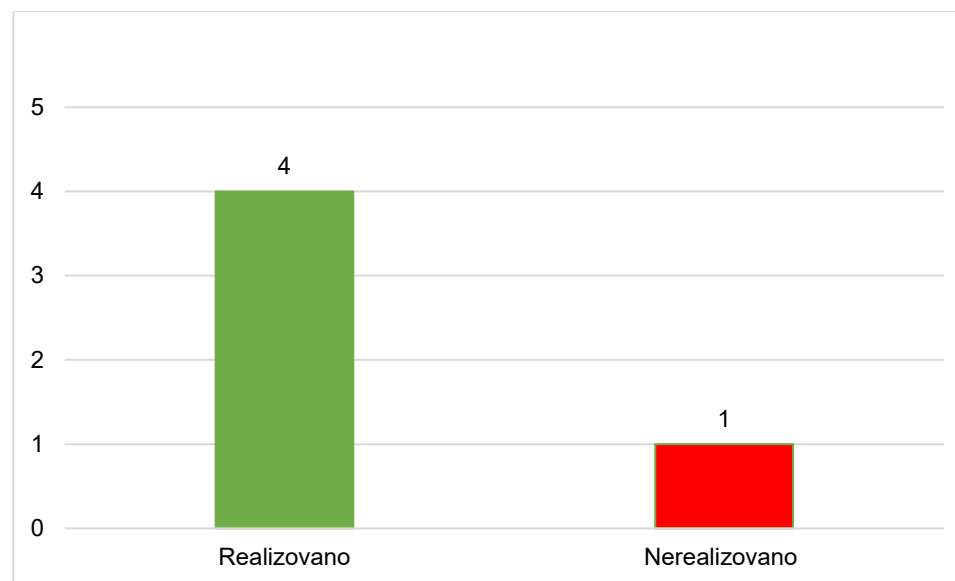
			projektom su postignuti projektovani rezultati i to, povećan broj zainteresovanih medija za informisanje na manjinskim jezicima. povećan nivo informisanosti građana o kulturi i jezicima manjinskih nacionalnih zajednica.			
2.1.2. Organizovati edukacije i obuke za senzibilizaciju savjetnika za zapošljavanje za rad sa teže zapošljivim kategorijama, među koje spadaju i pripadnici manjinskih zajednica	Obučeno najmanje 15 savjetnika za zapošljavanje	Nosilac: MLJMP Partneri: Help/MRSS	Nvo „Građanski aktivizam,, Održana je edukacija službenika državnih organa o prepoznavanju diskriminacije Sprovedene su radionice o izazovima manjinskih naroda na radnom mjestu. Uključeno je 40 službenika iz 4 državna organa.	III kvartal 2024.godine II kvartal 2025. godine	Planirani budžet: UKUPNO: 3 500 e Utrošeni budžet: MLJMP 3.000 e	
2.1.3 Pružanje stručne pomoći kroz proces	Broj uključenih lica shodno	Nosilac: ZZZCG	U toku 2024. godine u proces radno			

radno-socijalne integracije radi sticanja znanja i vještina potrebnih za uključivanje na tržište rada	procjeni potreba za lica koje se nalaze na evidenciji ZZZCG I dinamikom njihovih novih prijavljivanja		socijalne integracije uključena nezaposlena lica, manjinske RE populacije: usluga individualnog savjetovanja i sačinjen individualni plan zapošljavanja - 80 pripadnika RE populacije. Nezaposlenih lica RE populacije koji su uključeni u programe obrazovanja odraslih je 3, a u programima sticanja stručnih kvalifikacija i ključnih vještina - program osposobljavanja za rad kod poslodavca - 4 lica . U toku 2024.godine u ZZZCG angažovano je 6 romskih medijatora – saradnika čija je uloga u pružanju pomoći nezaposlenim licima RE populacije u ostvarivanju prava na zapošljavanje	IV kvartal 2024.godine III kvartal 2025. godine	Planirani budžet:Nijesu potrebna dodatna sredstva	
---	---	--	--	--	---	--

			,bolje informisanje o uslugama i mjerama za zapošljavanje i povećanje zapošljivosti,a djeluju i kao posrednici u prevazilaženju jezičke barijere .			
2.1.4 Sprovesti istraživanje u cilju prikupljanja podataka za izradu Informacije o zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u državnim organima, organima javnih uprava, službama Predsjednika Crne Gore, Skupštine Crne Gore, Vlade Crne Gore, sudovima, državnom tužilaštvu i organima lokalne samouprave.	Realizovano istraživanje	Nosilac: MLJMP Partner: UZK	Nije realizovano	IV kvartal 2024.godine	Planirani budžet: UKUPNO: 8 000 e MLJMP	Planirati potpisivanje ugovora ili memoranduma o saradnji sa Upravom za ljudske poslove jer očigledno ovo istraživanje predstavlja dodatni napor, vrijeme i troškove za zaposlene koji bi dostavili informaciju sa svim potrebnim podacima.
2.1.6 Sprovesti treninge za senzibilisanje zaposlenih u javnoj upravi i pravosudnim organima o manjinskim pravima.	Sprovesti najmanje dva (2) treninga za senzibilisanje zaposlenih	Nosilac: MLJMP Partner: NSNM	Nvo „Asocijacija za edukaciju i razvoj,, (AER), Održala dva seminara -treninga na sjeveru CG, i u	III kvartal 2024.godine IV kvartal 2024. godine		

			cilju senzibilizacije zaposlenih u sudstvu i tužilaštvu i uspostavljena systemske primjene i koordinacije rada pravosuđa kada su u pitanju prava manjinskih naroda i drugih manjinskih zajednica; UKUPNO seminarima je prisustvovalo 45 osoba. zaštite manjinskih prava.		Planirani Budžet: UKUPNO: 4 000 e Utrošeni budžet: MLJMP 3.500 e	
--	--	--	--	--	---	--

Operativni Cilj 2.1: Implementiran princip afirmativne akcije definisan normativnim okvirom u cilju građenja kapaciteta pripadnika manjinskih naroda ili drugih manjinskih nacionalnih zajednica po pitanju učešća na tržištu rada

OBLAST KULTURA I IDENTITET

Strateški cilj: Očuvanje kulturno-istorijske baštine manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica kao važan segment ukupnog kulturno-istorijskog nasljeđa Crne Gore.

Informacija o napretku u postizanju operativnih ciljeva

Operativni Cilj - 3.1. Afirmacija kulturnih identiteta manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori podržana putem realizovnih mjera i aktivnosti državnih institucija

Aktivnosti:

3.1.1 Održavanje književne večeri posvećene Avdu Međedoviću: Književna večer će biti posvećena istaknutom piscu Avdu Međedoviću, čime će se promovisati književnost manjinskih zajednica.

3.1.1.1 Dodjeljivanje godišnje nagrade „Avdo Međedović“ za doprinos očuvanju kulturnog identiteta Muslimana Crne Gore.

3.1.1.2 Dodjeljivanje godišnje nagrade „Murteza Karađuzović“ za očuvanje nacionalnog identiteta Muslimana Crne Gore.

3.1.2 Sprovođenje kampanje na društvenim mrežama radi promocije tolerancije: Kampanja će imati za cilj smanjenje etničke distance kroz promociju tolerancije i razumevanja među različitim etničkim grupama.

3.1.3 Sprovođenje nacionalne kampanje za promociju tolerancije i razumevanja: Nacionalna kampanja će biti usmjerena ka borbi protiv nasilja i diskriminacije, sa posebnim fokusom na smanjenje etničke distance.

3.1.4 Izdavanje četiri knjige autora manjinskih naroda: Izdavanje knjiga će doprinijeti afirmaciji nacionalnih identiteta manjinskih naroda kroz književno stvaralaštvo.

3.1.9 Priprema, objavljivanje i promocija tri monografije o identitetu hrvatskog naroda: Monografije će biti objavljene i promovisane sa ciljem afirmacije identiteta hrvatskog naroda u Crnoj Gori.

3.1.11 Priprema, objavljivanje i promocija tri tematske publikacije o identitetu muslimanskog naroda: Publikacije će biti pripremljene, objavljene i promovisane kako bi se promovisao i očuvao identitet muslimanskog naroda.

3.1.12 Obilježavanje značajnih datuma manjinskih naroda: Ova aktivnost će obuhvatiti organizaciju događaja i manifestacija kojima se obilježavaju značajni datumi iz istorije i kulture manjinskih naroda.

3.1.14 Organizacija okruglih stolova 'Ujedinjeni u različitostima': Okrugli stolovi će biti organizovani na godišnjem nivou u saradnji sa nacionalnim savjetima kako bi se promovisala tolerancija i razumevanje.

3.1.16 Organizacija autorskih večeri i promocija knjiga albanskih pisaca: Kroz ove aktivnosti će se promovisati književnost albanskih pisaca iz Crne Gore i regiona.

Aktivnost	Indikator rezultata	Institucija	Status realizacije indikatora rezultata i obrazloženje djelimično realizovanih i nerealizovanih aktivnosti	Početni i krajnji rok	Planirana i utrošena sredstva	PREPORUKA
3.1.1 Održavanje književne večeri Avdu Međedoviću	Održano književno veče Avdu Međedoviću	Nosioci: NSMN CG Partner: Opština Bijelo Polje	Nije realizovano	III kvartal 2024. godine	Planirani Budžet: UKUPNO: 2 500 e a) NSMN CG– 2 000 e b) Opština Bijelo Polje – 500 e	Zbog tehničkih ,finansijskih mogućnosti nije bilo moguće realizovati ovu aktivnost.
3.1.1.1 Dodjeljivanje godišnje nagrade „Avdo Međedović“ za doprinos očuvanju kulturnog identiteta Muslimana Crne Gore	Dodijeljena godišnja nagrada „Avdo Međedović“	Nosilac: NSMN CG	Tokom održavanja proslave Nacionalnog dana Muslimana Crne Gore, 20. juna 2024. godine, Savjet Muslimanskog naroda Crne Gore dodijelio je godišnju nagradu „Avdo Međedović	III kvartal 2024. godine II kvartal 2025. godine	Planirani Budžet: UKUPNO: 1 000 e Utrošeni budžet: 1000 e NSMNCG	
3.1.1.2 Dodjeljivanje godišnje nagrade „Murteza Karađuzović“ za očuvanje	Dodijeljena godišnja nagrada	Nosilac: NSMN CG	Tokom održavanja proslave Nacionalnog dana Muslimana Crne Gore, 20. juna	III kvartal 2024. godine	Planirani Budžet:	

nacionalnog identiteta Muslimana Crne Gore	„Murteza Karađuzović“		2024. godine, Savjet Muslimanskog naroda Crne Gore dodijelio je godišnju nagradu „Murteza Karađuzović,,	II kvartal 2025. godine	UKUPNO: 1 000 e Utrošeni budžet: 1 000 NSMNCG e	
3.1.2. Sprovođenje kampanje na društvenim mrežama radi promocije tolerancije sa ciljem smanjena etničke distance	Sprovedena kampanja na društvenim mrežama	Nosilac: NSNM Partner: MKM	Romski savjet u Crnoj Gori sproveo kampanju za upis djece re populacije u osnovno obrazovanje Kampanja je sprovedena u saradnji sa nvo „Mladi romi „ , nvo „romsko vrijeme,, I nvo „integracija roma,,. Aktivnosti su uključivale informisanje roditelja I djece putem medijske kampanje na sajtu romskog savjeta društvenim mrežama I portalima nevladinih organizacija cilj	III kvartal 2024. godine I kvartal 2025. godine III kvartal 2025. godine	Planirani Budžet: UKUPNO: 1 000 e Utrošeni budžet: 1 000 e RSCG	

			kampanje bio je povećanje broja upisane djece iz zajednice u osnovne škole i podizanje svijesti o značaju obrazovanja			
3.1.3. Sprovedenje kampanje na nacionalnom nivou sa ciljem promocije tolerancije i razumevanja u borbi protiv nasilja sa ciljem smanjenja etničke distance i diskriminacije	Sprovedena kampanja na nacionalnom nivou (kampanja obavezno da sadrži spekte rodne ravnopravnosti)	Nosilac: MLJMP Partner: NSNM	Status realizacije indikatora rezultata i obrazloženje djelimično realizovanih i nerealizovanih aktivnosti	IV kvartal 2024. godine IV kvartal 2024. godine	Planirani Budžet: UKUPNO: 3 000 e Utrošeni budžet: 3 000 e MLJMP	
3.1.4. Izdavanje četiri knjiga autora manjinskih naroda u Crnoj Gori sa ciljem afirmacije nacionalnih identiteta	Izdate četiri knjige autora manjinskih naroda u Crnoj Gori	Nosilac: CEKUM	JU Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore održalo u Narodnoj biblioteci "Radosav Ljumović" u Podgorici promociju knjige „Gusarska republika Ulcinj“	IV kvartal 2024. godine II kvartal 2025. godine	Planirani Budžet: UKUPNO: 16 000e Utrošeni budžet: 4 426 e CEKUM	

			autora Mustafe Canke. U organizaciji JU Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore u Narodnoj biblioteci "Radosav Ljumović" u Podgorici održano je autorsko veče književnika Saladina Dina Burdžovića,			
3.1.9. Priprema, objavljivanje i promocija tri monografija koje se tiču afirmacije identiteta hrvatskog naroda	Objavljene tri monografije	Nosilac: Hrvatsko nacionalno vijeće u Crnoj Gori	Djelimično realizovano Knjiga o Crkvi na tlu Boke kotorske, odnosno Crne Gore, autorice dr. sc. Lenke Blehove Čelebić trenutno je u fazi lekture i korekture. Troškovi štampe su znatni, za što ćemo se morati	IV kvartal 2024. godine I kvartal 2025. godine IV kvartal	Planirani budžet: UKUPNO: 10 000 e Hrvatsko nacionalno vijeće	

			obratiti i za pomoć državnim institucijama, a i tehnički je jako zahtjevna. b)Pjesmarica sakralno/ profane tematike, koju proučava dr. sc. Kristina Despot Štrkalj, je još u fazi istraživanja i pisanja znanstvenog aparata c)Pjesmarica Jerolima Bizantića je u fazi obrade i pisanja znanstvenog aparata.	2025. godine	Utrošeni budžet: Tačan iznos će biti kad se mera bude finalno realizovana	
3.1.11 Priprema, objavljivanje i promocija tri tematske publikacije koje se tiču afirmacije identiteta muslimanskog naroda	Objavljeno najmanje tri tematske publikacije koje se tiču identiteta i afirmacije muslimanskog naroda	Nosilac: Savjet Muslimana Crne Gore	U okviru aktivnosti na afirmaciji identiteta muslimanskog naroda, Savjet je uspješno realizovao objavljivanje tri tematske publikacije. Objavljen je šesti broj časopisa Glas	IV kvartal 2024. godine II kvartal 2025. godine	Planirani Budžet: UKUPNO: 5 000 e Utrošeni budžet: 4 000 e NSMNCG	

			Mrkojevića, koji se bavi ključnim pitanjima kulturnog identiteta, kao i knjiga Osmansko poslanstvo i muslimani Crne Gore 1879 – 1912 autora Jovana Muhadinovića. Takođe, 22. juna 2024. godine održana je promocija knjige Karađuzovića, koja istražuje značajnu kulturnu baštinu.	IV kvartal 2025. godine		
3.1.12 Obilježavanje značajnih datuma manjinskih naroda	Obilježeno najmanje dvanaest (12) značajnih datuma godišnje	Nosilac: NSNM	U II kvartalu 2024. godine, Savjet Muslimanskog naroda Crne Gore obilježio je 20. jun, Nacionalni dan Muslimana Crne Gore,. poštovanju Hrvatsko nacionalno vijeće u Crnoj Gori, obilježio je I ove godine 13. 1.	III kvartal 2024. godine III kvartal 2024. godine II kvartal		

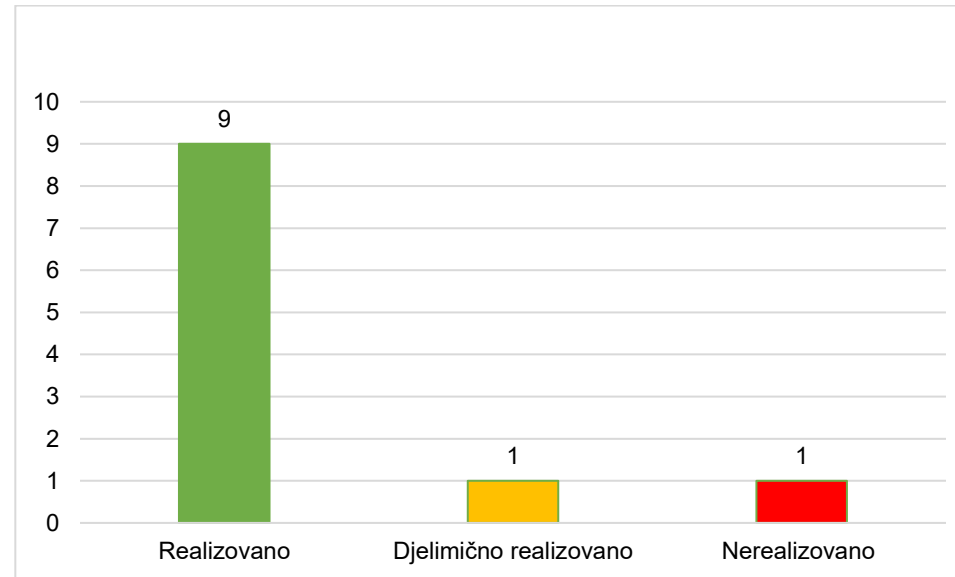
			2025. Dan hrvatskoga naroda u Crnoj Gori. Nacionalni savjet Albanaca je organizovao Svečanu manifestaciju povodom 28. Novembra - Dana Nacionalne Zastave i 112-godišnjice Nezavisnosti Albanije - Nacionalni Savjet je podržao realizaciju manifestacije Dan Učitelja - 7. Mart, Osnovne Škole "Bedri Elezaga" - Vladimir, Ulcinj. - NSA je podržao obeležavanje 6. Aprila, dana podizanja Albanske Zastave u Dečiću, Bosnjacko vijeće Crne Gore, - Povodom 21. marta	2025. godine III kvartal 2025. godine	Planirani Budžet: UKUPNO: 24 000 e (Šest NS u C.G. po 4 000 e) Utrošeni budžet: 18.500 e (NS U CG)	
--	--	--	--	---	---	--

			Međunarodnog dana maternjeg jezika, uz podršku Bošnjačkog vijeća u Crnoj Gori, u petnjičkom Centru za kulturu 21.februara 2024.godine održana je edukativna tribina "Upoznaj svoj jezik i razlike" koju su organizovale škole sa područja opštine Petnjica. Organizacijom manifestacije “ Dani kulture Bošnjaka u Crnoj Gori ” obilježen Dan Bošnjaka Crne Gore 22.mart - U Rožajama 2024. godine svečano obilježen 11.maj Dan bošnjačke zastave. - Bošnjačko vijeće u Crnoj Gori, u saradnji sa Glavnim gradom			
--	--	--	---	--	--	--

			Podgorica i nevladinim sektorom, obilježilo je međunarodni Dan sjećanja na genocid u Srebrenici manifestacijom pod nazivom „Cvijet za duše Srebrenice“, koja je održana 11. jula u spomen-parku Pobrežje u Podgorici. Bošnjačko vijeće u Crnoj Gori obilježilo 20.11.2024.godine 81. godišnjicu osnivanja ZAVNOS-a u Pljevljima.			
3.1.14. Organizacija po jednog okruglog stola 'Ujedinjeni u različitostima' na godišnjem nivou svih nacionalnih saveta	Organizovan najmanje jedan okrugli sto na godišnjem nivou na temu ujedinjeni različitostima svih	Nosilac: MLJMP Partneri: NSMN	Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava 08.-09. 11.2024. godine u Ulcinju je organizovao okrugli sto na temu „Ujedinjeni u različitostima -	III kvartal 2024. godine IV kvartal 2024. godine	Planirani budžet: UKUPNO: 6 000 e	

	nacionalnih saveta		Uvođenje građanskog obrazovanja kao obaveznog predmeta u osnovnim i srednjim školama“ Na okruglom stolu bili su svi predstavnici nacionalnih savjeta, institucija i državnih organa Crne Gore	I kvartal 2025. godine IV kvartal 2025. godine	Utrošeni budžet: 3 400 e MLJMP	
3.1.16 Organizacija autorskih večeri i promocija knjiga albanskih pisaca iz Crne Gore i zemalja regiona.	Organizovano autorskih večeri najmanje četiri (4) albanskih pisaca iz Crne Gore i zemalja regiona	Nosilac: CEKUM CEKUM Partneri: Nacionalni savet Albanaca	U izdanju Javne ustanove Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore objavljen je roman “ Gubitak “ autora Mark Pashku obuhvataju peziju, Potrošena sredstva: 1.850,00 Eura	IV kvartal 2024. godine III kvartal 2025. godine	Planirani Budžet: UKUPNO: 3.500 e Utrošeni budžet: 1850 e CEKUM	

Operativni Cilj - 3.1. Afirmacija kulturnih identiteta manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori podržana putem realizovanih mjera i aktivnosti državnih institucija

OBLAST POLITIČKA PARTICIPACIJA

Strateški cilj: Obezbijeđeno autentično političko predstavljanje i participacija pripadnika/ca manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u političkom životu Crne Gore.

Informacija o napretku u postizanju operativnih ciljeva

Operativni cilj 4.1: Manjinski narodi i druge manjinske nacionalne zajednice su osnažene za učešće u političkom životu Crne Gore kroz dalji razvoj referentnog normativnog okvira i putem edukacija pripadnika/ca manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

Aktivnosti:

4.1.1 Edukacija pripadnika manjinskih naroda o značaju političke participacije: Edukacija će se fokusirati na podizanje svijesti o važnosti političke participacije među pripadnicima/cama manjinskih zajednica, kako bi se osnažila njihova uloga u političkom procesu.

4.1.2 Sprovođenje edukacija o političkoj participaciji za Rome i Egipćane: Posebne edukacije će biti sprovedene za Rome/kinje i Egipćane/ke, s fokusom na važnosti političke participacije i javnog zagovaranja politika od njihovog značaja.

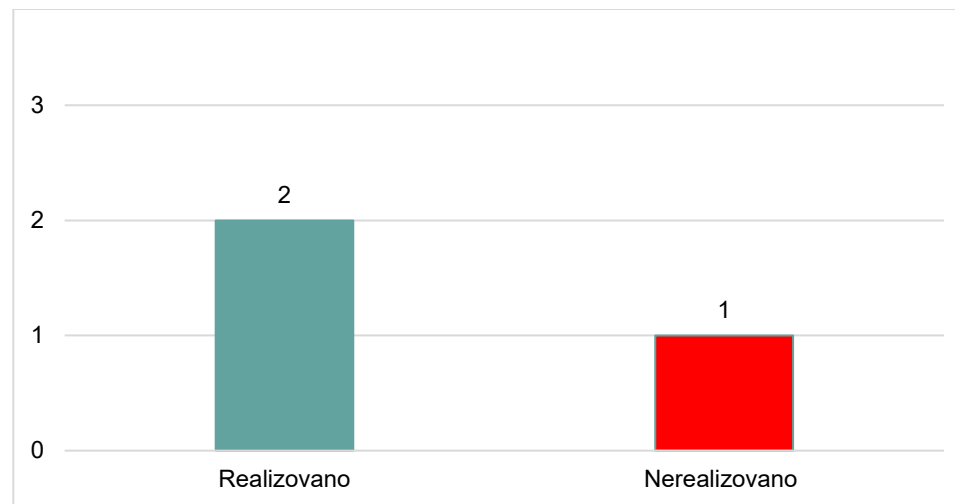
4.1.3 Sprovođenje edukacija i kampanja o političkoj participaciji manjinskih naroda: Edukativne kampanje će biti organizovane kako bi se informisala javnost o značaju političke participacije manjinskih naroda i podstakla njihova aktivna uloga u političkom životu.

Kroz implementaciju ovih aktivnosti, osiguraće se aktivno učešće pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u političkom procesu Crne Gore, što će doprineti izgradnji inkluzivnog političkog sistema i jačanju demokratskih vrednosti.

Aktivnost	Indikator rezultata	Institucija	Status realizacije indikatora rezultata i obrazloženje djelimično realizovanih i nerealizovanih aktivnosti	Početni i krajnji rok	Planirana i utrošena sredstva	
4.1.1 Edukacija pripadnika/ca manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica o značaju političke participacije	Najmanje dve stotine (200) pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica je edukovano o značaju političke participacije	Nosilac: MLJMP Partner: Nacionalni savjet Albanaca	NVO „Asistent,, organizovalo o Obuku o osnaživanju učešća manjina u javnom i političkom životu – Dvodnevna obuka je omogućila da 20 mladih predstavnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica (od 20-35 godina) ojačaju kapacitete kroz edukaciju o pravima manjina	III kvartal 2024. godine I kvartal 2025. godine III kvartal 2025. godine IV kvartal 2025. godine	Planirani Budžet: UKUPNO: 4.000e MLJMP Utrošeni budžet: 3.500 e MLJMP	
4.1.2 Sprovesti edukacije o važnosti političke participacije i javnog zagovaranja politika od značaja za pripadnike	Organizovane tri (3) edukacije za 60 predstavnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.	Nosilac: MLJMP Partneri: NSNM	Nvo Društvo za demokratizaciju, toleranciju, informisanje, obrazovanje i kulturu građana,, Progres plus“, organizovalo je edukacije za službenike organizacija i	III kvartal 2024. godine II kvartal	Planirani Budžet: UKUPNO: 6.000 eMLJMP	

manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica sa fokusom na Rome i Egipćane	(minimum 24 žene)		institucija . Tema edukacije je bila; Neadekvatna primjena postojećeg normativnog okvira za sprovođenje politike ravnopravnosti i zaštitu od diskriminacije manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica i političke participacije	2025. godine III kvartal 2025. godine	Utrošeni budžet 2.000 e	
4.1.3. Sprovesti edukacije i kampanje o važnosti političke participacije manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica	Sprovedene šest (6) kampanje; Obuhvaćeno minimum 80 pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica; Održan 1 seminar za 20 učesnika	Nosioci NSNM	Nije realizovano	IV kvartal 2024. godine I kvartal 2025. godine II kvartal 2025. godine	Planirani budžet: UKUPNO: 8 000 a) Šest NCNM – 6 000 (svaki savet 1 000) b) MLJMP	Prilikom planiranja ovakvih aktivnosti neophodno je predvidjeti da li u toj godini se održavaju lokalni izbori i da li postoji zainteresovanost predstavnika manjinskih naroda za edukacijom

Operativni cilj 4.1: Manjinski narodi i druge manjinske nacionalne zajednice su osnažene za učešće u političkom životu Crne Gore kroz dalji razvoj referentnog normativnog okvira i putem edukacija pripadnika/ca manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

OBLAST MEDIJI I MEDIJSKO PREDSTAVLJANJE

Strateški cilj: Jačanje kulturnog identiteta manjinskih naroda, kao i jačanje među-etničke tolerancije posredstvom medijskog predstavljanja manjinskih naroda i ostalih manjinskih zajednica u medijskom prostoru.

Informacija o napretku u postizanju operativnih ciljeva

Operativni cilj 5.1: Kreiranje medijskih sadržaja koji se tiču afirmacije kulturnih identiteta manjina kao i uspostavljanja međuetničke tolerancije kako na tradicionalnim medijima, tako i na digitalnom medijskom prostoru

Aktivnosti:

5.1.1 Učešće u podkastu „Značaj i kultura manjinskih naroda u Crnoj Gori“: Godišnje učešće u podkastu omogućava širenje znanja i svesti o kulturnom bogatstvu i značaju manjinskih naroda na različitim medijskim platformama.

5.1.2 Napraviti četiri tematske emisije na nacionalnom servisu: Emisije će pokriti širok spektar tema kao što su kultura, istorija, međuetnička tolerancija i saradnja, prava i zastupljenost manjina u društvu, čime će se doprineti boljem razumijevanju i poštovanju manjinskih zajednica u društvu te će doprineti boljem razumevanju i poštovanju manjinskih zajednica u društvu.

5.1.3 Održavanje okruglog stola na temu predstavljenosti manjinskih naroda u medijima: Okrugli sto će omogućiti otvorenu raspravu o predstavljenosti manjinskih naroda u medijima i identifikaciju eventualnih nedostataka u njihovom medijskom predstavljanju.

5.1.5 Istraživanje - analiza sadržaja tradicionalnih medija: Istraživanje će analizirati sadržaj medija vezan za promociju tolerancije ljudskih prava u tradicionalnim medijima, kako bi se identifikovali trendovi i prakse koje podržavaju međuetničku toleranciju.

5.1.6 Istraživanje - analiza sadržaja online medija: Istraživanje će analizirati sadržaj online medija vezan za promociju tolerancije ljudskih prava, kako bi se identifikovali i adresirali problemi netolerancije i govora mržnje na internetu.

Aktivnost	Indikator rezultata	Institucija	Status realizacije indikatora rezultata i obrazloženje djelimično realizovanih i nerealizovanih aktivnosti	Početni i krajnji rok	Planirana i utrošena sredstva	Preporuke
5.1.1. Učešće u podkastu „Značaj i kultura manjinskih naroda u Crnoj Gori“ (1 podkast godišnje na većem broju mogućih platformi).	Četiri održana podkasta (jedan godišnje) NAPOMENA: Svaki poseban podkast treba imati posebnu oblast kojom se bavi	Nosilac: MKM Partneri: UCG/NSNM	Nije realizovano	III Ikvartal 2024. godine IV kvartal 2024. godine II kvartal 2025. godine IV kvartal 2025. godine	Planirani budžet: UKUPNO: 8 000 MKM	Ovu aktivnost treba održati u 2025. godini, i insistirati na njenom održavanju.
5.1.2.		Nosilac: RTCG	U IV kvartalu 2024 godine u RTCG, u okviru	IV kvartal 2024.	Planirani Budžet:	

Napraviti četiri tematske emisije na nacionalnom servisu sa četiri različite teme: kultura, istorija, međuetnička tolerancija i međuetnička saradnja I zastupljenost manjina u društvu (teme mogu da se prilagode okolnostima i autorima i podložne su novim idejama i promenama)	Napravljeno i emitovano četiri tematskih emisija	Partneri: NSNM/MLJMP/MPNI	Redakcija za manjine je uređena jedna emisija koja se bavila kulturom manjina u CG, odnosno su gosti u emisiji Mostovi predstavili odlike kulturne posebnosti bosnjaka i muslimana u CG. U okviru emisije „Ně Fokus „je odradjen razgovor sa pomocnikom reisa u CG koji je govorio ne samo o vjerskoj, vec i o medjuetnickoj toleranciji i sradnji. U emisijama „Mozaiku,, i „Savore,, su uradjeni po jedan razgovor sa istaknutim licnostima koji su govorili o medjuetnickoj toleranciji i saradnji izmedju	godine I kvartal 2025. godine II kvartal 2025. godine III kvartal 2025. godine	UKUPNO: 2 000 e (RTCG) Utrošeni budžet: 1 500 e (RTCG)	
---	--	------------------------------	---	---	---	--

			kako manje brojnih naroda tako i većinskog stanovništva u CG.			
5.1.3. Održati okrugli sto na temu predstavljenosti manjinskih naroda u svim medijima.	Održan okrugli sto na temu predstavljenosti manjinskih naroda	Nosilac: MKM Partneri: NCNM	Okrugli sto na temu predstavljenosti manjinskih naroda u svim medijima (realizovano je krajem novembra sprovođenjem aktivnosti medijske strategije i akcionog plana za period 2023-2024 i obuhvata obuku na temu prepoznavanje i sprečavanje govora mržnje i standardi za izvještavanje o osobama sa invaliditetom i senzibilitetu marginalizovanih grupa sa ciljem unapređenja znanja medijskih radnika u	III kvartal 2024. godine	Planirani Budžet: UKUPNO:1000 e MKM Utrošeni budžet: 1 000 e MKM	

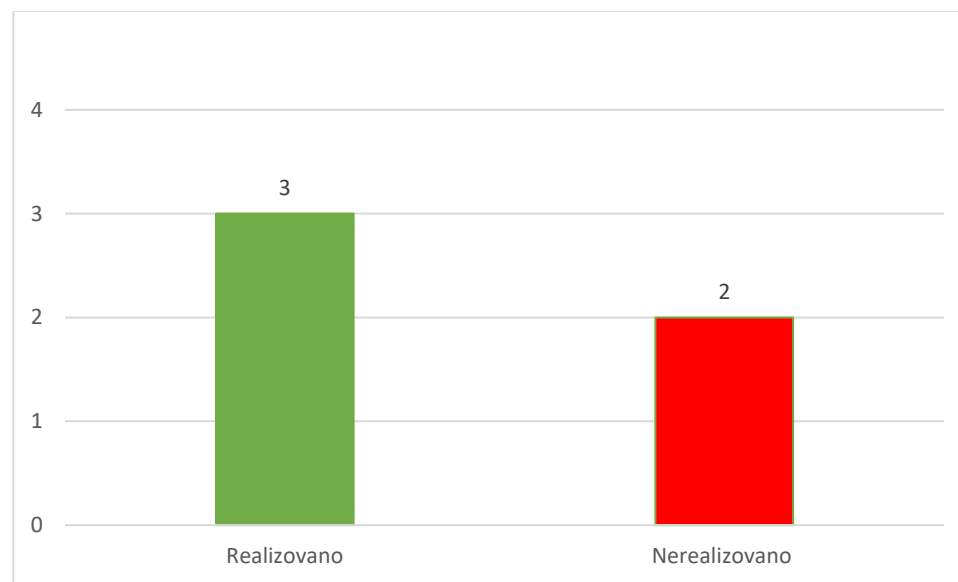
			obalstima eičkog izvještavanja i odgovornog pristupa osetljivim temama poput govora mržnje inkluzivnog novinarstva i senzibiliteta prema marginilizovanim grupama. Obuka je okupila predstavnike medija državnih institucija i pravosuđa stvarajući prostor za dijalog razmjenu iskustava i praktično učenje. Takođe prestavnici medija podijelili su konkretne slučajeve iz prakse obajšnjavajući kako se govor mržnje procesuirao i sankcioniše. Diskusija se			
--	--	--	--	--	--	--

			fokusirala na prepreke u dokazivanju namjere ali i na značaj saradnje pravosuđa i medija u pravilnom informisanju javnosti o ovim temama. Učesnici su dobili smjernice za odgovorno i etičko izvještavanje naglašavajući važnost izbjegavanja stereotipa i koršćenja inkluzivnog jezika.			
5.1.5. Istraživanje - analiza sadržaja medija vezano za promociju tolerancije ljudskih prava u tradicionalnim medijima	Sprovedeno istraživanje odnosno analiza sadržaja vezana za promociju tolerancije ljudskih prava u	Nosilac: MLJMP Partneri: NSNM	NVO „Društvo za demokratizaciju, toleranciju, informisanje, obrazovanje građana Progres plus“ u okviru projekta “Integracija za	III kvartal 2024. godine	Planirani budžet:	

	tradicionalnim medijima		budućnost” sproveda Medijsku kampanju gostovanjem u elektronskim medijima, saopštenjima za medije i javnost, konkretnom saradnjom sa medijima – pozivima da se snimaju emisije i objavljuju članci o projektnim aktivnostima, kako bi se smanjila diskriminacija manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u svim oblastima društvenog života, sa akcentom na rezultate koji se očekuju u ovom projektu.		UKUPNO: 2 000 e Utrošena sredstva: 700 e MLJMP	
--	-------------------------	--	--	--	---	--

5.1.6. Istraživanje - analiza sadržaja medija vezano za promociju tolerancije ljudskih prava u online medijima	Sprovedeno istraživanje odnosno analiza sadržaja vezana za promociju tolerancije ljudskih prava u online medijima	Nosilac: MLJMP Partneri: NSNM	Nije realizovano	III kvartal 2024. godine	Planirani budžet: UKUPNO: 1 000 MLJMP	Sredstva su isplanirana nerealno tako da ovu aktivnost treba razmisлити da se odloži za 2025 ili naredni akcioni plan

Operativni cilj 5.1: Kreiranje medijskih sadržaja koji se tiču afirmacije kulturnih identiteta manjina kao i uspostavljanja međuetničke tolerancije kako na tradicionalnim medijima, tako i na digitalnom medijskom prostoru

PREPORUKE

U cilju prevazilaženja izazova i prepreka u implementaciji aktivnosti predviđenih Akcionim planom Strategije za manjinska politike 2024-2028 za 2024. godinu, ali i postizanja maksimuma kvaliteta rezultata, izdvojio se set preporuka u odnosu na sve oblasti definisane ovim strateškim dokumentom:

Opšte preporuke ³

- ✚ Sprovesti istraživanja po pitanju mjera poput etničke distance, diskriminacije i govora mržnje kako bi se utvrdio uticaj strategije na pripadnike manjinskih grupa.
- ✚ Nastaviti sa jačanjem kapaciteta pripadnika manjinskih grupa putem sprovođenja edukacija, tribina, seminara i okruglih stolova po pitanju afirmacije manjinskih identiteta.
- ✚ Sprovesti kampanje radi podizanja svijesti pripadnika etničkih manjina po pitanju njihovog statusa u društvu i informisanosti o mjerama za poboljšanje statusa.
- ✚ Izjednačiti opštije strukturne uslove participacije pripadnika etničkih manjina u društvenom, poslovnom i političkom životu putem formiranja specijalnih afirmativnih mjera u okvirima u kojima je strategija u stanju da to izvede.
- ✚ Naglasiti koje su aktivnosti ključne za postizanje namijenjenog cilja a koje aktivnosti su prateće radi mjerenja efekta koje intervencija u vidu datih aktivnosti ima u određenoj oblasti.
- ✚ Po završetku ili teku aktivnosti pored statusa jasno evidentirati stanje koje rezultira kao posledica intervencije sprovedene aktivnosti.
- ✚ U mjerenju uspeha aktivnosti uzeti u obzir oblast i operativni cilj kojoj aktivnost pripada, i prema tome evaluirati mjeru efekta koju je imala.
- ✚ Identifikovati faktore odnosno uticaje koji su sputali ili ubrzali realizaciju aktivnosti.
- ✚ Uspostaviti transparentne mehanizme komunikacije i koordinacije između nadležnih institucija i organa radi usklađivanja aktivnosti i jačanja kapaciteta njihovog sprovođenja aktivnosti.
- ✚ Jasno definisati očekivani rok trajanja aktivnosti kako bi ne bi došlo do nepoželjnih preklapanja i neefikasnog sprovođenja.
- ✚ Napraviti centralnu bazu evidencije statusa aktivnosti, očekivanog statusa i potrebnih resursa za sprovođenje aktivnosti.
- ✚ Jasno definisati i evidentirati potrebne resurse kao i očekivane i realizovane troškove za realizaciju aktivnosti.
- ✚ Utvrditi u okviru kojih međunarodnih normi i standarda se strategija sprovodi radi jasnog definisanja dodatne vrednosti koju dokument stvara kako bi se izbeglo dupliranje napora.

³ Opšte preporuke se odnose na sva resorna ministarstva, organe državne uprave i organe lokalne samouprave

- ✚ Utvrditi jasan izvor empirijske evidencije koji bi služio kao kvantitativni i/ili kvalitativni indikator organizacije, mjerila i uspješnosti ciljeva i aktivnosti postavljenih strategijom.

Preporuke za naredni Akcioni plan :

- ✚ Uopšteno građenje kapaciteta pripadnika manjina u vidu edukacija, tribina, okruglih stolova i seminara se pokazalo kao jako realna, efektivna i održiva mjera i stoga ukoliko je moguće, realizovati aktivnosti na način da grade i jačaju same kapaciteta pripadnika manjinskih grupa.
- ✚ Prije realizacije samih aktivnosti Akcionih planova jasno prikupiti relevantne podatke vezane za aktivnost kako bi se formulisala jasna slika o potrebnom karakteru, vremenskom okviru, resursima, izvodljivosti i efektivnosti same aktivnosti.
- ✚ Oslanjati se na već postojeću empirijsku evidenciju pri formiranju ciljeva i aktivnosti kako bi se na valjan način odredio delokrug strategije.
- ✚ Na drugačiji način sprovoditi aktivnosti i realizovati ciljeve u oblasti zapošljavanja koji u manjoj mjeri zavise od opštih strukturnih i društvenih uslova za koje strategija nema resurse da se nosi.
- ✚ Putem kampanja raditi na jačanje svijesti pripadnika manjinskih grupa radi stvaranja trajnijeg i vidnijeg efekta u svim oblastima.
- ✚ Jasno utvrditi i evidentirati benefit naprotiv troška ulaganja finansijskih sredstava u aktivnosti radi racionalne alokacije sredstava.
- ✚ Ojačati međunarodnu sradnju nacionalnih savjeta Crne Gore sa ostalim savjetima radi identifikacije i rešavanja zajedničkih identitetskih problema.
- ✚ Potspešivati promociju kulturnih sadržaja manjinskih grupa putem održanja manifestacija koje na održiv i efektivan način grade autonomiju i potvrđuju identitet grupa.
- ✚ Fokusirati se na istorijsku literaturu i sadržaj manjinskih naroda putem izrade i izdavanja značajnih dokumenata i spisa koji im pripadaju.
- ✚ Realizovati edukacije i treninge iz oblasti političke participacije radi monitoringa ostvarenja manjinskih prava u javnoj upravi i lokalnim samoupravama radi podsticanja političke participacije.